

U infinitivů s kmenem zavřeným je rozložení podob s dlouhou a krátkou samohláskou různé. Souvisí to patrně s odlišnými přízvukovými a intonačními poměry a také s procesy analogického vyrovnávání. S územním rozšířením podob s délkou a krátkostí u infinitivů s kmenem otevřeným se z vyzkoumaných infinitivů shoduje jen rozšíření podob infinitivu atematického slovesa *jíst* (viz ČJA 5, 157).

Rozložení podob s délkou a variant s krátkostí sledujeme u infinitivů: *dát, být, plít, jíst, žít, nést, vést a růst*.

K různým zakončením nář. podob infinitivů srov. ČJA 4-340 jet.

157 a) **dát** (2500) — *mapa s. 249*

b) **být** (2483)

c) **plít** (ČJA 4-364)

jíst (358)

- 1 M a) dát
dat
b) být (ý: jen PRO D1a)
byt
c) plít (plejt)
plet
plét' 724, 739, 740, 747, 748

2 Izoglosy na svodné mapě zachycují rozložení podob s dlouhou a krátkou samohláskou u infinitivů *dát* (psl. **dati*), *být* (psl. **byti*) a *plít* (psl. **pelti*, z toho metatezí likvid stč. podoba *pléti*).

Obměny s krátkou samohláskou *dat, byt a plet* jsou patrně reflexem starého krácení, mají též podporu ve tvarech přičestí minulého *dal, byl a plel* a ve tvarech předponových např. *podat* a *vyplet*, které se také vyznačují krátkostí kořenné samohlásky.

V českých nář. v užším smyslu byl infinitiv *být* zaznamenán v pravidelné obměně *bejt* (ý > ej), na Moravě pak jsme u zkrácené podoby *byt* zachytili varianty s pravidelnými změnami krátkého y (*be-, be-, bi-*), srov. ČJA 5, 47; ČJA 5, 48; ČJA 5, 49.

Podoba infinitivu *plít* vznikla ze stč. formy *pléti* úžením *é > í* (obměna *plejt* je důsledkem „nadměrné“ diftongizace, podporované nepochybně tvary ind. prez. *pleju, pleješ, ...*).

Větší územní rozšíření zkrácené obměny *plet* vzhledem k rozšíření zkrácených variant *dat, byt* zřejmě souvisí s tím, že na oblast starého krácení navazuje území (zejména svč. nář.), kde došlo k pozdějšímu krácení *í* (srov. např. ČJA 5, 202; ČJA 5, 203; ČJA 5, 204; ČJA 5, 205), podobně též u rozšíření varianty *žit*, viz ČJA 5, 158. O původně menším rozsahu varianty *plet* svědčí i nedubletní výskyt formy *plejt* na Vysokomýtsku, k tomu srov. ČJA 4, 364 *plít*.

Varianta *plét'* zachycená v sev. okraji vm. nář. je patrně reflexem pozdějšího dloužení *e > é*.

V podstatě shodně rozložení podob s krátkou a dlouhou samohláskou jako u infinitivu *dát* náš výzkum znamenal i u položek *brát* (1655), *prát* (290) a *lhát* (ČJA 1, 77 *lhát*).

Diference v kvantitě projevující se zejména odlišnými střidnicemi za staré délky a krátkosti představují též mapy a komentáře infinitivů ve 4. dílu ČJA: ČJA 4, 361 *mít* (srov. *mít × mět*), ČJA 4, 362 *chtít* (srov. *chtít × chtět*).

3 Izoglosa mezi podobami *dát × dat* v podstatě sleduje starou česko-moravskou zemskou hranici, přičemž pro Čechy je charakteristická podoba s délkou (shodná se spis. jazykem) a pro Moravu a Slezsko varianta s krátkostí.

Izoglosa mezi podobami *být × byt* směřuje od Šumperka ke Svitavám, odtud přes Tišnov a Brno k Mikulovu. Forma *byt* tak pokrývá většinu Moravy (bez již. části a Zábřežska) a Slezsko. Na ostatním území je běžná podoba *být*, shodná se spis. jazykem.

Izoglosa mezi podobami *plít × plet* vede zhruba po linii Trutnov – Hradec Králové – Ledec nad Sázavou – Jihlava – Slavonice. Varianta *plet* je rozšířena na východ od této izoglosy, tzn. zahrnuje celou Moravu a Slezsko, dále přesahuje do vých. úseku svč. dialektů a na vých. okraj stč. a jzč. nář. Na malém území Valašska byla zapsána sekundárně zdložená forma *plét'*. Na západ od vyznačené izoglosy je rozšířena podoba *plít*, shodná se spis. jazykem, (případně obměna *plejt*, která vytváří ucelený územní celek nejen v záp. polovině svč. nář. a v přílehlém okraji stč. nář., ale i na Vysokomýtsku, viz odd. 2).

4 a) **dat** sloven. *dat'*, pol. i hluž. *dać*
dát stč., Jg, SSSJČ

c) **plet** stč. i Jg *pléti*, pol. *pleć*, hluž. *pléc*
plít Jg, Tk, SSSJČ